Додаток до „Буковини“.

Ч. 33. Чернівці, дня 12. (25. серпня) 1905. Рік VIII.

Виходить що тижня в пятницю.

Коштує річно 4 корони, а до Америки 2 доляри.

РУСКА РАДА

Народна ґазета.

Адр. редакциї: „Руска Рада“ в Чернівцях улиця Петровича число 2.

Пильнуйте добре свого права!

Від р. 1861-го маєм ми в нашім краю сойм, а від того сойму все лиш тягарі і тягарі. А чому? Бо в соймі і доси пани-дідичі мають верх. На 31 оден послів 2 належить до сойму без вибору: митрополит і ректор університету (найвисшої школи), 10 послів вибирають дідичі, 5 вибирають міста, 2 купці і промисловці, а 12 вибирають сельскі громади.

Несправедливий сей закон виборчий, бо нас хліборобів дуже кривдить. Наша кривда бє в очи, коли зважимо, що ми хлібороби платимо 4 рази тілько податків, що пани-дідичі, а маєм лиш о 2 посли більше від них (ми 12 — вони 10)! Але найбільше ми самі себе кривдили, бо на своїх заступників до недавна вибирали все лиш панів-дідичів. Таким чином дідичі в соймі завсїди мали верх, бо 10 а 12 є 22, а 22 се більшість, а чия більшість в соймі, того й верх в краю. І дідичі добре уміли се своє пановане в краю для себе визискати. Поукладали за той час такі закони, що увесь тягар із своїх плечий звалили на мужиків.

Податок ґрунтовий уміли так розложити, що хоть у них майже тілько само землї, як у мужиків (у панів враз з релїґійним фондом 413.189 фалеч, а у мужиків 457.291 фальча), то вони платять податку ґрунтового лише 301.812 кор., а ми мужики 581.640 кор. А чому се так? Бо паньску землю, що найлїпшу поклала комісия вибрана паньским соймом в низші кляси, а мужицку землю, зараз таки в межу з паньскою, в найвисші кляси.

На будову і утримане шкіл, пани, замість давати рівну пайку з мужиками, а нехай би хоть однаково від лева цїсарского податку, звалили 4 пайки на мужиків, а для себе лишили лиш пяту пайку.

Дідичі установили собі закон про обшари двірскі (ґутсґебіти), т. зн. такий закон, щоби на потреби громадскі самі лише мужики платили, а дідичі анї зломаного феника.

Установили закон про рогатки, аби весь тягар утриманя гостинців звалити на мужицкі плечі, замість розклазти сей тягар по рівній пайцї на кождого в такий спосіб, щоб кождий податник (отже і дідич) платив на утримане гостинців рівну пайку від цїсарского податку.

Позаводили собі банки, щоби з мужиків лупили великі проценти і збогачувати себе мужицкою кервавицею.

Продали краєви свої пропінациї за 16 мілїонів корон.

А що поробили з лїсами і пасовисками, як при сервітутах скривдили мужиків; — про се ми вже й не згадуємо, бо кождий з вас знає се найлїпше.

А як жадати було, аби змінити закон виборчий до сойму так, аби мужицкі посли мали в соймі більший голос, бо усїх безпосередних податків до купи платять мужики 4.431.220 корон і мають лиш 12 послів, а пани платять сих податків лиш 444.723 корон і мають 10 послів — то пани завсїди тому противили ся руками і ногами.

Якби се все зрахувати до купи, що ми за 44 роки паньского пановання в буковиньскім соймі не за себе, але за панів заплатили, то були-б се величезні мілїони, а мілїони. Тепер можете вже докладно знати, через що зійшли ми на біду, на

нужду, через що нам в ріднім краю так добре, що мусимо єго покидати, та волочити ся сьвітами по Америках, Канадах і Бог знає куди.

Ще доки жив владика Гакман, то все дідичів трохи бувало припер, а як по смерти Гакмана удало ся їм посадити на владичний престіл свого поплечника Мораря, тоді дідичі вже так розбрикали ся, що загадали і президентом краєвим зробити когось з межи себе, аби їм у всім ішов на руку і в нічім їх не спиняв.

Та сего було правительству за богато і тоді аж правительство нагадало ся, що на Буковині жиють Русини, а не лиш самі Волохи, і при виборах до сойму 1890-го року правительство допомогло вибрати 3 руских послів: д-ра Воляна, Тиміньского і Пігуляка. Дідичі з тої причини просто повстікали ся. Кинули ся на президента краєвого ґр. Пачого і напаствували єго так, що він в поєдинку мусів стріляти ся з покійним бар. Мустацою, тай мусів уступити. Але і сойм розвязано а 1892-го р. були знов вибори і тоді до тих трох руских послів прийшов ще др. Смаль-Стоцкий. Хоть по ґр. Пачім прийшов президент Кравс, що знов панам ішов дуже на руку, то все таки панам почало вже рвати ся, почало, як то кажуть, іти з Петрової днини, бо Пігуляк і др. Смаль-Стоцкий стали їх дуже припирати до стіни.

Правда, богато сї рускі посли не могли ще вдіяти, бо не могли ще навіть нїякого внеску поставити анї інтерпеляциї зробити — до того потрібно 5 послів! — але вже те саме, що вони всюди свій ніс тикали, всюди панам на пальцї дивили ся, пановане дідичів трохи вкоротило, і від того часу не вийшов анї оден такий закон, котрим би знов кривдило ся мужиків.

Однак треба було щось таки робити, аби нарештї в соймі був мужицкий верх. При виборах 1898-го р. вийшов послом ще Николай Василько, що став руским послам, котрих тепер вже було 5, до помочи. Тоті посли злучили ся з послами із міст і якийсь час дідичі зовсїм не могли рушити ся, а лиш троюдили одних на других, старали ся одного президента за другим усунути, бо все гадали, що новий президент буде з ними тримати.

Тимчасом вибрано Николая Василька і Пігуляка послами до Відня, а вони в мінїстерстві отворили очи на дідичівску господарку в краю і мінїстерство прислало на президента князя Гогенльоге, що певно остане на завсїди в памяти буковиньских хлїборобів задля своєї великої справедливости і жичливости.

Хоть в соймі мали ще дідичі верх,

Н. Телєшоф:

НУЖДА.

(Переложив Кс. Недоленко).

(Конець).

Чому Ірина оглядала так ті звізди, того вона не знала. Але вона дивилась довго, а сльози струєю спадали по єї обличу, а серце матери так болїло, болїло. Своє тяжке житє і повне горя, котрому вона так піддано служила, відчувала хиба у хвили гіркого болю. Коли прийде який удар і гляне єї в очи, тогди вона відчуває як то болить і як тяжко єї — все проче було буденне житє. — Стан надії — серед тяжкої роботи і грижі о хазяйство, розвязане — і потім плекане дитини; не рідкі — плестощі — підхлепленого мужа все те зносила і вважала за конечне. Нераз було мусїла Матвія, що став — звіриною — витягнути з коршми, зносити бійку і лайку; і сльози мусїла ховати перед людьми. Рано палити в хатї, нагодувати дїтий, шити одїж для них, а як прийде вже піст, то ще грижа про гріхи і трівога о душу і спасенє єї. В роботї, недостатках і грижі про слїдуючий день, плило мов потік судьбою вказаною дорогою єї житя. Єї здавалось, що вона щаслива, лише тяжко жити.

Ясно сияли перед нею ті дві зьвіздки, вона оглядала їх, а при тім думала за Миколу. Вона хотїла-б єму сама затулити очка, понести на цминтар між берези — поховати. На гробі поплакати, поголосити за ним, а потім поїхати туди, куди Бог проведе.

але від президента краєвого не мали підпори і через те їм зовсїм урвало ся.

Однак все таки дуже тяжко було нашим послам здобути більшість в соймі. Рускі посли роздумували над тим, якби то вбити клина межи волоских послів — тих, що їх вибрали дїдичі, і тих, що їх вибрали громади сельскі, а котрі доси все, а все одну руку мали. Аж тут умирає посол з Сучавского сельского повіту архимандрит Чунтуляк. На єго місце треба було вибирати нового посла. Николай Василько знюхав ся з Аврелем Ончулом, котрого з маленьку знав, бо оба ходили у Відни разом до школи і відтак приятелювали з собою, і намовив єго, аби він кандидував, а ми будем єго підпирати, але, аби він тримав враз з нами мужицку сторону. Аврель Ончул пристав і був вибраний послом. Він був першим волоским послом, що тримав з нашими рускими послами і ішов явно против дїдичів Тогід були знов всюди вибори до сойму. При тих виборах вийшло з громад сельских 6 руских послів, а 5 волоских з партиї Ончулової, вони злучили ся до купи, до них пристали ще посли з міст і таким способом дістали перший раз, від коли сойм соймом, мужицкі посли в соймі верх, а дїдичі мусїли підтягнути хвіст під себе.

Як в осени 1904-го р. скликав цїсар сойм, то тоті посли кинули ся з найбільшим завзятєм до роботи і за чотири недїлї ухвалили запровадити банк краєвий, скасувати обшари двірскі, рогатки, змінили закон виборчий до сойму так, що мужицкий голос був би певно сильнїйший, ухвалили новий справедливий устав громадский і т. д. Робило ся се все з найбільшим поспіхом, тож не диво, що у всїх тих законах найшли ся хиби, і треба буде ще їх поправляти, але сї посли показали свою добру волю помочи мужикам.

Але-ж воріг не спить. Дїдичам стало дуже банно за давними часами, коли то вони в краю панували, і давай до Ончула підмощувати ся, промовляти єму солоденько до сумлїня, що він зрадник волоского народу, бо тримає не з ними, Волохами, а з рускими послами, що нехай він лиш навернеть ся назад до них, а вони єго озолотять і т. д. Тимчасом Лупієви, шваґрови Ончула, страшно забаглось стати президентом банку і брати за те велику платню. Що тут робити? Вільнодумний союз згодив ся нарештї на те, аби Лупія вибрати президентом банку на 6 лїт, з річною платнею шість тисяч корон. Але Лупієви сего було за мало. А тут дїдичі зараз зміркували, чого кому треба, підмостили ся під Лупія тай кажуть, що вони на то пристануть, аби вибрати єго прези-

---

II.

Другого дня, коли лиш засвитало, заворушилось пробудив ся і Матвій у таборі. Стукіт, гамір розносив ся у воздусї, а коло полудня був берег ріки мов засїяний людьми.

З товпи виринали обгорілі облича Малоросів, бородаті Москалї в великих кучмах і ріжнобарвних сорочках; хустки жінок, грубе, вовняне одїнє, клунки, мішки все таке ріжнобарвне — помішане. Все було в руху, посувалось і гудїло. Всїх очи були звернені до ріки, де стояв корабель з великими суднами привязаний линвою. Всї дивились на прапори що повівали на щоглах.

На вузкім містку, що лучив берег із судном, стояв урядник, прозваний народом „вивандрований“, коло него стояв студент в блїдім унїформі і двох моряків в білих кабатах. Один тримав в руках зошит, а другий рахункову машинку. Вони дивились на товпу, а та на них. Порожні судна гойдались, з корабельного комина нїс ся в гору клубами чорний дим, а товпою запанував якийсь ляк. Нараз перервав „вивандрований“ тишину і промовив до моряка: „Зачинай зарядом!“ Моряк кричав тонким-протяжним голосом: „Воронківский! Округ Воронків!“

Товпа загудїла, як рій чмелїв і почала рухатись. Воронківцї з дїтьми і міхами тиснулись близше наперед до берега. Маса дїлилась на двоє.

„Вибралисте старосту?“ спитав той сам, „хто?!“ Товпа проступилась, а старий, сивий чоловік виступив і поклонив ся урядникови і промовив: „Я староста, ваша всечесність, з округу Воронків.“

Почалось принятє, значить ся, впу-

дентом банку на віки, тай, аби дати єму платню, яку сам схоче, хотьби і 20 тисяч корон, лиш аби він вернув назад до них і тримав разом з ними против руских послів, бо тоті посли, вже нїбито, занадто в краю собі розібрали.

Такі гроші обіцювати Лупієви дїдичам було легко, бо то не з їх кишенї, а знов таки з мужицкої скіри, а Лупій аж слинку поликав, аж горів за такими грішми. І скінчило ся на тім, що Ончулова партия зрадила вільнодумний союз, пристала до дїдичів за добру заплату з мужицкої скіри для Лупія, і тепер дїдичі дістали знов верх в соймі, замкнувши на золоту колодку рот тим волоским послам, що їх вибрали сельскі громади. Тепер вже вони не будуть бороти ся враз з нами против дїдичів і їх пановання в краю, а будуть тримати руку з ними. Їх є разом до купи 17, а в вільнодумнім союзї лишило ся 11 послів, бо з Русинами тримають 3 жидівскі посли і 2 нїмецкі.

Приходять для мужиків знов тяжкі часи, але можемо бути спокійні, бо тих 11 послів вільнодумного союза не дадуть ся, і борше сойм розлетить ся, нїж позволили-б вони знов скривдити хлїборобів.

Коли-б посли, вибрані волоскими сельскими громадами не були собі такими близькими свояками, то ся штучка дїдичів була б може їм не вдала ся, але то біда, що сї посли то самі свояки: Аврель Ончул, єго рідний брат Тит Ончул, єго рідний шваґер (кумнат) Лупій, відтак знов таки свояк Сімйонович, лиш оден мужик Вубурудзан, що їм не свояк, але що-ж мав сарака мужик робити? Потягнув з ними.

І тепер вигадав Лупій з своїм шваґром Ончулом тай з дїдичами, котрим стали вірно служити, знов новий торг на мужицку скіру. — Зробив я тебе, Лупію, каже Ончул, президентом банку, дав я тобі таким чином 16 тисяч річної платнї, а окрім того 4 тисячі з Видїлу краєвого, а окрім того ще пенсию з суду 4500, то тепер ти, мій шваґруню Лупію мусиш мене зробити депутатом до Відня, бо сего менї дуже потрібно; може я таким чином дістану ся на високого урядника до мінїстерства. Нехай і я беру велику платню, та-ж ми собі фамілїя! І тепер Лупій розщибає ся на всї боки, аби свого шваґра Ончула зробити депутатом до Відня.

Що-ж ми на се? Чи маєм ми послухати Волоха Лупія, що враз з тим Ончулом зрадили вольнодумний союз, зрадили руских і волоских хлїборобів, за гріш віддали ся в руки дїдичів, аби нас давити, — чи таки наших щирих, і добрих руских заступників, що за нїяку цїну не дали

скали на судно, а потім відвозили їх до пароходу. Вперше вислухано кожду родину і втягнено до рахунку; коли пропускали дїтий, то той студент отворяв їм якимось деревлянним патичком рот і дивив ся в горло. З разу проглядав ся він докладно, по тім все меньше і меньше, а відтак пропускав їх скоро без осмотреня. Від часу до часу обтирав хусткою чоло, спускав втомлену руку, махнув нею кілька разів і оглядав дальше.

Коли „старшина“ відійшла, ввійшли Воронківцї з гамором до каюти, котру називали „ямою“, бо в серединї судна не було дверий, нї вікон, а входили попросту як в яму.

Сонце пекло. Над товпою звисала, немов хмара, пара. Урядник, що стояв на містку, охолоджував ся кашкетом, студент розчепив свій сурдут, і одною рукою обтирав піт з чола, а другою отворяв дїтям рот.

„Округ овчарівский!“ крикнув знов моряк, бо Воронківцї вже повсїдали. „Овчарівцї, наперед!“

Знов загудїла товпа і заворушилась. З криком і лайкою почали Овчарівцї протискати ся і зближились до мосту. Народом запанувало якесь неспокійне, дразняче чувство. Всї квапились, немов-би боялись чого перечути. Одні висказували своє обурене через те, що тих, що в поблизкість їдуть, беруть, а ті, що їдуть до Амуру, мусять чекати. Деякі кричали, що вони вже все поз'їдали, другі кляли, що хороба і смерть зменьшила їх родину на половину, третї знов тїшились, що зараз від'їдуть. Кричали, ганьбили, скликаючи своїх до купи і цїла товпа гудїла, ворушилась і була роздражнена.

ся ніколи підкупити, що ніколи не зрадили нас, а завсїди щиро заступали ся за нами, помагали нам словом і дїлом, ратували в кождім припадку, боронили від всякої напасти? Ми думаємо, що з межи руских хлїборобів не найде ся нї оден такий зрадник мужицкої справи, аби віддав свій голос на Ончула, а всї як один гласувати муть на руского кандидата, щирого і доброго заступника мужицкої справи, пана **Артура Малика,** радника суду із Серету, бо як сего не зробимо, то самі на себе куємо кайдани, самі себе віддаємо в руки Волохів-дїдичів і їх поплечників, а ми вам тут докладно виказали, кілько то нас коштують ті дїдичі і їх пановане в краю. Міркуйте добре, научайте всїх, хто ще сего не знає, просїть, молїть усїх виборцїв, щоб тримали ся крепко, наказуйте їм, аби вас не зрадили, нї за масненьке слово ворогів, нї за гроші, а ми певно виграємо. Допильнуйте добре виборів, аби вибрати таких виборцїв, що напевно віддали-б свої голоси на пана **Артура Малика,** пильнуйте добре своїх прав, а не будете терпіти кривди. Крайна пора скинути з себе дїдичівске волоске ярмо, бо, якби ми вибрали тепер того Ончула, що запродав нас дїдичам, що сам сидить далеко аж на Моравії в Бернї (три години від Відня), і про нас і не гадає дбати, лиш про себе та про свою фамілїю, то ми тодї стали-б посьміховиском, і наші дїти колись кости наші проклинали-б в гробі за те, що ми допомогли ворогам нас під ноги взяти.

Вибираймо собі пана **Артура Малика!**

Аґітация Волохів.

Шалену аґітацию провадять фамілїянти Авреля Ончула за єго посольством. В недїлю на 13. с. м. при нагоді отвореня „Аркаша“ (щось таке як рускі „Січи“) в Багринівцях серецкого повіту, приїхав Тітус Ончул сюда, щоб нібито говорити людям про краєвий банок. З цїкавости прибув сюда і спорий гурток Русинів; було й скілька Липованів з поблизьких липованьских сїл. Перед зібраним народом відтворив Тітус свої брехливі уста і промовив: „Хто при теперішних виборах дасть свій голос на Малика, най потому не сподїває ся гроший з краєвого банку, бо у президентом Лупу, приятель Ончулів. Це кож тратить кождий, хто віддасть свій голос на Малика, ласку у Видїлї краєвім, бо в нїм мають Волохи більшість і Видїл краєвий сповнить лиш то, що Волохам до вподоби. В кінци, хто ще не знає добре приписів краєвого банку, най мене запи-

---

„Назад! дївчина має дифтерию!“ сказав студент, і зломив патичок, котрим придавлював дїтям язик, і кинув на бік.

„Ваша Всечесність“, прохав мужик перелякано.

„Зробіть, для Бога ласки!... Три недїли... все з'ужили.“

„Назад!“ кричав студент.

„Ваша Всечесність, не дайте нам пропасти!“ прохав мужик.

„Назад! Назад!“ крикнув і моряк.

„Не говори тут!“...

„Ваша Всечес...“.

Мужик не договорив. Повстало заворушенє, цїла родина, що була вже в суднї мусїла висїсти назад на берег. Повстав вереск і плач. Батько хорої дївчини стояв з закусеними зубами і здоймленим кулаком, немов-би хотїв з розпуки вбити дївчину. По хвили вхопив ся за голову і почав тонким немов-би жіночим голосом нарікати на нове, довге задержанє, плакати над зруйнованєм єго обставин і над своїм недостатком.

В тім моряк кричав: „Округ Сцелїнск! — Сцелїнцї, вперед!

І знов заворушилось в товпі, мужик, родина, хора дочка, що було звернуло увагу товпи на себе, все те нараз забулось. Кождий думав про себе. Чим довше проволїкав ся від'їзд, тим більше непокоїв ся народ. Страшна сцена; цїла родина, мусить остатись через хору дитину; плач, стогін, нарікане лунали, та нїхто не обстав, нїкого те нїчого не обходило.

Перед урядником стояла якась женщина повна розпуки, з дрожачими устами і дивилась, як моряк виймав з міха єї дитину, котру хотїла перенести по тайно в

тає.“ „Траяска!“ крикнули за таку науку присутні попи і їх поплечники, бо нарід не дуже ся сим одушевив. Далї почав Тітус Ончул тяжко ганьбити радника Малика, називав єго унїятом, тяжким ворогом Волохів, а величав Аврея; так були би плили небилицї Бог зна доки, аж нараз відозвав ся голос по волоски зміж народу: „Най жиє Малик, нам не треба Ончула!“ Тітус бідака зосторопів, як окропом облитий. Аж по часї прийшов до себе тай каже: „Та нї, Малик, сам собою, дуже добрий чоловік, але єго псують єго приятелї як Стоцкий, Василько, Пігуляк і тому він злий.“ Але крик „най жиє Малик“ не переставав, тому Тітус звернув ся до присутних Липованів і став їх приголублювати до себе. Пояснював Липованам, що то вони нїби лиш з ласки Волохів жиють на Буковинї, тому то Липовани й православні і повинні тримати з Волохами против Русинів, бо Русини всї унїяти і вороги Липованів. Се є головний зміст не інче дотепної бесїди Тітуса Ончула про інок краєвий.

Та де тепер нарід вже Ончулови і єго аґітаторам повірить, коли він збратав ся з дїдичами і русиноїдними попами, смертельними ворогами мужиків, котрих би вони хотїли тримати у вічній темнотї і неволи. Говорити комусь в серецкім повітї, що пан Малик злий чоловік або чийсь воріг, то сьмішно і дурненько, бо тут знає кождий пана Малика, як він не одному поміг і помагає у бідї і нїколи не просить за то похвали, або заплати. А Аврел Ончул, то каже собі грубо заплатити за своє горлане по цїлім краю. Він доброго ще нїчого нїкому не зробив, хиба лиш свому шваґрови Лупієви, котрому вимусив разом з дїдичами 20.000 корон річного доходу і свому рідному братови Конст. Ончулови, давши єму баришівного 50.000 корон. І він заосмотрив своїх свояків з мужицкої шкіри. Бо рускі посли хотїли, аби президент краєвого банку був безплатний, а тих 20.000 кор. не були би здирали з бідного народа, що пухне з голоду, а тепер будуть здирати нарід процентами, щоби скласти Лупієви 20.000 кор. річно, а Конст. Ончулови 50.000 кор. баришівного. Тай такі люди, котрих грошелупство сьвіт знає, важать ся ще видавати ся за мужицких приятелїв. Нема, не ошукаєте вже Ончулївцї, мужик не худоба щоб ви ним торгували; се показало ся в Багринївцях, що й волоскі мужики пізнали хто їм брат, а хто свою кишеню набити рад.

Далї сварити на Русинів таки між Русинами і називати всїх Русинів унїятами, а Липованів православними, може лиш брехун. Бо то не треба таким уче-

---

судно, і передав єї студентови. Дитина мала віспу.

І Матвій носив ся з такою гадкою перенести Миколу в міху на судно, але як зловлено женщину, покинув Матвій свою думку. Не оставало нїчого иньшого, як попрощати ся на віки з Миколою. І як Матвій не думав, і як обчислював свою готівку, все тручала єго нужда близше до моста. І як Ірина голосила, не помогли й сльози. Судно наповняло ся все більше і все близше приходили вони до моста. „Боже! — воля Твоя“, сказав Матвій, вже може сотий раз. Зі злостию і страхом, міряючи свою родину. „Прецїнь всї не можуть пропасти, а Микола не числить ся вже до живих... амінь!“

Народ ставав все більше вразливий, неспокійний, злість, зворушенє заповняло все більше і більше зболїлі, помучені серця. Їх побирав страх, що може повстати якась помилка в лїчбі і що вони можуть зазначити судно як переповнене і вони мусять остати. Кождий оклик, кожде слово моряка ворушило товпу і вона все зближалась до помоста.

„Округ соснівский!“ залунало з ненацька.

„Соснівцї, вперед!“

Під Матвієм немов земля задрожала. Він глянув на свою жінку, свою родину, добро, крикнув: „Тут!“...

Навкруги него збурилась товпа мов буря, поблизко стоячі почали тиснутись до него. Загальне чувство поспіху захопило й єго. Збудилось роздражнене зьвіря в него і то було на часї боронити власної шкіри; єго не обходили сльози і хлипанє жінок. З грізним поглядом, зверненим вперед, з захмареним обличем, котре облилось сту-

ним бути як Тітус Ончул, щоби знати, що православних Русинів на Буковині о цілих 50.000 більше ніж Волохів, і що Липовани на Буковині не православні, але разкольники, або старовірці, відділені від православної церкви і мають свого власного митрополита в Білій Керници.

Отак таки показало ся в Багринівцях, що волоскі мужики не підуть сліпо за Ончулом, але віддадуть свій голос на того, хто заслужив, а то на радника Малика.

Недай біда.

Допись.

Малятинці, 9. серпня 1905.

Пишуть нам з Малятинців: В глухім куті зеленої Буковини, чи є де такі порядки по громадах, як у нас в Малятиньцях? — Є в нас „Читальня“, та лише на на папери, є і „Каса“ та лише для одної шайки споріднених собі людців, а „Січи“ зовсім нема.

Читальня й Каса находять ся під одною стріхою в хатчині, а в неділю не побачиш, звичайно, нікого коло Читальні, бо всї ґазди коло коршми. В Читальні було і, за старанем молодого учителя, богато книжочок, з котрих однак люди не мають жадної користи, бо нїхто їх не читає, а коли хто пожичив яку книжочку так і не приніс назад. Було десь троха й гроша в Читальни, та десь так розійшлось, що й нїхто не знає куди.

У Касї було з початку досить членів, та опісля богато повиступало, через несправедливий поступ старшини. У виділї чи то Каси, чи Читальнї мусить бути кілька письменних людий, котрі би вміли провадити Читальню, чи Касу в користь цїлої громади. В нас правда є в виділї Каси письменні люди й порядні ґазди, але між ними находить ся також один захланний чоловік, без жадного почутя людскої справедливости, що казав собі навіть сапати безплатно, як менї люди оповідали, за то, що мав просити виділ о уділене одному з членів якоїсь малої пожички. Таке поступоване не сподобало ся многим членам. Місто чести й слави приносять одиницї собі й цїлій громадї нечесть і ганьбу.

Такі і тому подібні дїла наших мудрагелїв впливають так само некорисно й на виховане сїльскої молодїжи. В нас молодїж на запитане, чому не засновує „Січ“-и, збуваєть ся тим, що мабуть хлопцї невразні (себто не тримають ся купи). Але вечером в коршмі гуляти, та пити, вони вразні і ґазди сидїти за чесним столом, та віддаючи собі честь. Не знати, чи двірника нема в селї і єсли є

деним потом, і з закушеними зубами тиснув ся Матвій вперед, щоб зробити між товпою місце своїй родинї. Перед вечером, роздав ся свист парової свиставки і липви повідчіплювали, а наповнені судна заледви порушались. Матвій сидїв скулений на помості судна; він не бачив перед собою нїчого. Нї берега, нї ріки, анї на березї оставших ся.

„Боже, воля Твоя!... Микола не виздоровіє... він вмре“, шептав Матвій. Так думав він годину, день, тиждень, цїлий місяць; і так думати буде цїле своє житє.

Вже пізно в осени. Поле, де були шатра, випорожнилось. Нарід розійшов ся на всї чотири сторони сьвіта. Порожно і пусто було в бараках; ріка замерзла.

Остались лиш гроби, поза лїсом, а поміж бараками непорядок. В малій хатинї сторожа бараків, було кілька осиротїлих, родичами позабутих полишених дїтий, відданих волї судьбі...

Дїти були дикі, боязливі, і плакали крадьки, вони кликали батька і матери, але нїхто не обзивав ся, нїкого не було, і нїхто не знав, до кого вони належать, відки вони походять і де їх родичі перебувають.

Між сими „божими дїтьми“ був і Микола. Він був блїдий, змарнїлий по недузї...

„Хто твій батько?“ питали его.

„Звідки він, як називав ся?“

„Тато!?“ відповідав хлопчина, заливаючись сльозами.

„Мама!?“...

Більше не було мож від него довідатись нїчого.

чи він не знає, що коршма в неділю й сьвята мусить бути замкнена, чи може висші власти о такім точнім виконаню закона громадским урядом не знають?

От, як виглядає село в глухім куті зеленої Буковини, де помимо старань і невтомимої праці молодого учителя М. Колотилюка, котрий на кождім кроці дізнає значної опори зі сторони громадян, а жадної помочи зі сторони сільскої інтеліґенциї, справи досить сумно представляють ся. А если не зайде жадна зміна в виділї Каси й Читальнї, мабуть і на ліпше виглядів не буде. *Гість.*

ВСЯЧИНА.

Принятя до православної бурси „Руского Народного Дому“ відбудуть ся в четвер 31. серпня і в пятницю 1. вересня від 9—12 год. рано і від 4—8 год. вечером. Ученики мають явити ся в супроводї родичів, або опікунів з послїдним шкільним сьвідоцтвом і сьвідоцтвом убожества.

Позір! Оголошена тов. „Січ“ у Виженцї на день 13. серпня н. ст. с. р. „Велика народна забава“ задля непогоди не відбула ся. Комітет взглядно старшина тов. „Січ“ у Виженцї старає ся забаву на неділю дня 3. вересня н. ст. с. р. з заповідженою вже проґрамою величаво устроїти. Тому звертає ся до всїх прихильників народної справи, щоб зволили ласкаво на означений день прибути у Виженку коло „Лїсківця“ (за церквою) на згадану висше „Народну забаву“. По причинї, що комітет вже поніс великі страти, проте числить наперед, що Вп. інтеліґенция а переважно Вп. пп. учителї прибудуть як найчисленнїйше з своїми селянами до нас. В разї непогоди відбуде ся забава з танцями в готелю Фріста в Вижници. До милого побаченя! — *Товариство „Січ“ у Виженцї.*

Другі звичайні загальні збори тов. „Січ“ в Каменцї відбудуть ся дня 3. вересня 1905 р. о год. 1-ій з полудня, в разї непогоди на другу неділю з отсим дневним порядком: 1. Отворене зборів. 2. Справоздане касове за рік 1904. 3. Вибір старшини. 4. Вільні внесеня. 5. Сьпіви глїбіцкої „Січи“ з мішаним хором. 6. Представлене глїбіцких січовиків „Мужики Аристократи“. 7. Танцї січові з музикою глїбіцкої „Січи“. Вступ для інтеліґенциї 1 кор., для селян 20 сот. Дохід на січовий фонд. Просимо о численну участь. — *Іван Воротняк*, кошовий. *Маноліїй Карличук*, осавул.

Товариство „Січ“ у Вашківцях н. Ч. потверджує з подякою одержане 60 кор., які се товариство дістало від Тов. Асекурацийного краківского і „Алїянц“ за успішно ведену акцию ратункову при пожарах в Залучу і Вашківцях н. Ч. — За старшину „Січи“: *Ґ. Лисан*, кошовий. *Ґ. Хачман*, касиєр.

З січового руху. 23. липня с. р. відбуло ся величаве отворене „Січи“ в Брязї. Кошовим вибрано Петра Лисенчука. Гостий було дуже багато, а між ними не мало теж і інтеліґенциї, за що їм сердечна подяка. — 6. серпня с. р. відбуло ся отворене січового коша в Мігові, мимо великих перепон зі сторони ворогів — і тамошного попа Мунтяна. Старшиною вибрано: Ґеорґія Шутака ,кошовим, а двірника, Андрія Терлибовку, хорунжим, по якім сподївають ся, що чесно буде носив прапор „Січи“. — Подрібні описи отворень не містимо з браку місця.

ДОБРІ КАСИ!!

Хто хоче забезпечити добре свої гроші або дорогоцїнности, най удасть ся до фабрики кас **M. Adlersflügel, Wien, I. Franz Josefs Kai 27,** котрої вироби огнетревалих кас оказали ся скрізь найлїпшими. Робимо особливо уважними каси райфазеньскі, що можуть бути в сїй фірмі найлїпше обслужені. Каси Adlersflügel-а побирають майже всї буковиньскі і другі краєзі каси райфазеньскі і скрізь висказують ся про них добре. В виду того, що каси сеї фабрики суть добрі, поручає їх і „Селяньска Каса“ всїм нашим касам як найлїпше.

Видає Товариство „РУСКА РАДА“. За редакцию відповідає ІВАН ЗАХАРКО.
З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях, під зарядом Ів. Захарка.